

Teerdag en kermis

In het hoofdstuk 'In vogelvlucht' hebben we gezien dat Germaanse stammen uitbundige maaltijden hielden. Of de huidige teerdagen van de gilden hiermee in verband gebracht kunnen worden is natuurlijk maar de vraag. Wel is het zo dat het houden van teerdagen bij de meeste gilden bij hun oprichting geregeld is. Bij Sint Joris is dit ook het geval. De teerdag of gildedag is nog steeds, na het koningschieten natuurlijk, de belangrijkste activiteit van het gilde.

In de oprichtingsakte van 1542 wordt geregeld dat elk jaar op de eerste zondag na Sacramentsdag, naast het koningschieten, geteerd wordt. Wie niet kwam moest toch betalen. Het teerfeest duurde twee dagen. De kosten werden hoofdelijk omgeslagen. De koning en de koningin hoefden niet mee te betalen. In de ledenlijst van 1812 lezen we "En als wij optrekken den derde Siensentag (Pinksterdag) dan gaan wij eerst na de kerk en dan na de miedag koomen wij weer bij malkaar en dan drienken wij een pient bier." Dat het niet altijd bij een 'pient' bleef bleek wel uit het volgende. Uit een aantekening, gemaakt aan het einde van de 19e eeuw, weten we dat "... na afloop van het teerfeest of de drinkpartij vertoonen zij zich met strooijen banden om het lijf en beenen op de straat en maken doorgaans veel geraas". Laten we het er op houden dat deze uitbundigheid op een samenloop van omstandigheden berust en dat de schrijver hiervan een toevallige getuige was. Toch moeten we ons dan tevens realiseren dat er in de 19e eeuw veel armoede op het platteland onder de zandboeren heerste en er weinig redenen waren om feest te vieren. Met deze wetenschap is het begrijpelijk dat een teerdag van een gilde werd aangegrepen om eens flink uit de ban te springen. De oudst bewaard gebleven afrekening van een teerdag vermeldt onder meer het volgende:

25 mei 1920

- Betaald aan koningsprijzen:	6,25
- Betaald aan de H. Mis:	2,50
- Onkosten aan schutsboom:	1,03
- Speelman:	3,50
- Aan den tamboer P. Blankers:	1,00
- Aan G. Kemps tamboer:	2,50
- Aan de knecht aanzeggen en aftappen:	5,00
- Aan den brouwer:	71,85

- Uitgaven samen:	93,63
	=====

De financiering geschiedde als volgt:

- Inleggeld van Th. v.d. Berk:	1,00
- Gebeurd van gelag:	117,50

- Samen:	118,50
	=====

Bedenk wel dat het om Nederlandse guldens betreft en geen euro's (delen door 2.20372). Men had ongetwijfeld een aangename dag en hield nog geld over ook. Dit kwam omdat de kosten van het verteer aan het begin van de avond werden geschat en op basis daarvan werden omgeslagen op de aanwezigen. Uit de afrekening blijkt ook dat er een speelman (muzikant) werd 'gecontracteerd'. Hieruit mag afgeleid worden dat er volop gezongen en gedanst werd. Deze uitingen van geluk, vreugde en broederschap schoten bij de Oirschotse geestelijkheid in het verkeerde keelgat. Russen 1920 en 1930 werd het gilde op teerdagen niet meer toegelaten tot de parochiekerk en zocht zijn toevlucht in het Stratense Sint Antoniuskapelletje. Behalve deze uitbundigheid was het dansen met vrouwen de belangrijkste oorzaak die tot deze verbanning leidde. Tot de dag van vandaag maakt het gilde bij teerdagen gebruik van dit kapelletje, waar binnen boven de ingang het beeld van Sint Joris in volle glorie prijkt.

Samenkomst bij het Sint Antoniuskapelletje in 1992

In de notulen van de bestuursvergadering van 22 mei 1952 (Hemelvaartsdag) wordt het volgende programma vastgesteld.

- 6.30 uur: H. Mis. Wie niet komt krijgt een boete van f 0,25.

- 8.00 uur: Aanwezig bij het gildehuis, waarna om 8.30 uur de koning uitgehaald (thuis ophalen) wordt.
- 10.00 uur: Weer naar het gildehuis, waar in optocht naar de kapel van Straten getrokken wordt. Van hier naar de schutsboom, waar om geldprijzen geschoten wordt. Na het schieten is er voor het bestuur, vendeliers en tamboers de jaarlijkse koffietafel.
- 17.00 uur: De vrouwen worden verwacht en het avondfeest begint.

Dit programma is de laatste jaren aanzienlijk aangepast. Wie kan er om 6.30 uur nog uit zijn bed en wie gaat er om 17.00 uur naar een feest? Vrouwen hoeven niet meer voor het donker naar huis en de koffietafel is niet meer voorbehouden aan het bestuur, de knecht, de vendeliers en tamboers.

Daags voor de teerdag wordt door het bestuur het bier geproefd. Deze gewoonte stamt nog uit de tijd dat cafe-eigenaren zelf bier brouwen. Na goedkeuring kan de teerdag beginnen. Deze begint nog steeds met een H. Mis in het Sint Antoniuskapelletje. Aansluitend wordt er gezamenlijk ontbeten in het gildehuis. Hierna worden achter-eenvolgens de standaardrijder, de vaandrig, de koning, de keizer en de hoofdman (voorzitter) uitgehaald. Tijdens dit uithalen wordt er natuurlijk nog steeds gedanst en gezongen, gevendeld en de aanwezigen worden getrakteerd op bier en andere dranken. Als genoemde personen, gezien vanaf het gildehuis, over 'de loop' wonen dan worden zij niet thuis uitgehaald. Deze loop (sloot) vormde vroeger blijkbaar een grens tussen het centrum van Oirschot en het oostelijke buitengebied. Recentelijk is dit gebruik weer in ere hersteld. Na de middag trekken de gildebroeders en zusters in optocht naar het schietterrein, waar drie keer rond de schutsboom wordt getrokken. Hierna worden de burgemeester, de pastoor en vertegenwoordigers van de andere Oirschotse gilden uitgenodigd om de schutsboom los te schieten. (heropenen) De kruisbogen worden gespannen en de wedstrijd om een fel begeerd wisselschild kan beginnen. Om 20.00 uur komen de gildebroeders en zusters weer bij elkaar om met het avondfeest te beginnen. De teerdag wordt om 24.00 uur door de hoofdman afgesloten. Ook nu nog duurt de teerdag voor sommige gildebroeders twee dagen.

Trawantel of stokkendans

Daags na de kermis (laatste zondag van september) komen de gildebroeders weer bij elkaar om voor het al eerder genoemde wisselschild te strijden. Hieraan voorafgaand wordt een prijsverschiëting gehouden. Op de schutsboom wordt een houten rek met genummerde plaatjes bevestigd. Op elk nummer staat een prijs, uiteenlopend van ontbijtkoeken, krentenbroden, zakken met eieren, worsten, flessen wijn enz. Iedereen heeft prijs. Het gilde trakteert de aanwezigen op een aantal consumpties. Vrouwen worden nu thuis gelaten. Als alles meezit is de kermisverschiëting om 19.00 uur afgelopen en kunnen de deelnemers terugzien op een gezellige middag.